

Küresel Krizler Karşısında
Sosyal Güvenlik Sistemlerinin Dayanıklılığı

*Resilience of Social Security Systems in
the Face of Global Crises*

Mehmet ERÇORUMLU

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Manyas Meslek Yüksek Okulu
Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü

Aralık 2024, Cilt 14, Sayı 2, Sayfa 142-160
December 2024, Volume 14, Issue 2, Page 142-160

E-ISSN: 2148-483X

2024-2

e-posta: sgd@sgk.gov.tr

Yazılar yayınlanmak üzere kabul edildiği takdirde, SGD elektronik ortamda tam metin olarak yayımlamak da dahil olmak üzere, tüm yayın haklarına sahip olacaktır. Yayımlanan yazılardaki görüşlerin sorumluluğu yazarlarına aittir. Yazı ve tablolardan kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

If the manuscripts are accepted to be published, the SGD has the possession of right of publication and the copyright of the manuscripts, included publishing the whole text in the digital area. Articles published in the journal represent solely the views of the authors.

Some parts of the articles and the tables can be cited by showing the source.

27. SAYIDA HAKEMLİK YAPAN AKADEMİSYENLERİN LİSTESİ

REFeree LIST FOR THIS ISSUE

Prof. Dr. Yusuf ALPER
Bursa Uludağ Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Doğa Başar SARIİPEK
Kocaeli Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi

Doç. Dr. Kamil Ahmet SEVİMLİ
Bursa Uludağ Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Murat ATAN
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. M. Kenan TERZİOĞLU
Trakya Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Doç. Dr. Muhammed Hanifi VAN
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Nuran BAYRAM ARLI
Bursa Uludağ Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Özgür TOPKAYA
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Bige İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Doç. Dr. Mahmut Saadi YARDIM
Hacettepe Üniversitesi
Tıp Fakültesi

Prof. Dr. Erdem CAM
Ankara Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi

Prof. Dr. Suat UĞUR
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Bige İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Doç. Dr. Selver YILDIZ BAĞDOĞAN
Bursa Uludağ Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Salih DURSUN
Karadeniz Teknik Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Yücel UYANIK
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Öğr. Gör. Hüsre Gizem AKALP
Bursa Uludağ Üniversitesi
Teknik Bilimler MYO

Prof. Dr. Banu METİN
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Doç. Dr. Özkan BİLGİLİ
İzmir Demokrasi Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Elif KARA YAVAŞ
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. M. Çağlar ÖZDEMİR
Sakarya Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi

Doç. Dr. Volkan IŞIK
Hacettepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler MYO

27. SAYI DEĞERLENDİRME İSTATİSTİKLERİ
EVALUATION STATISTICS FOR THIS ISSUE

Toplam gelen makale başvurusu	Number of received manuscript	29
Yayına kabul edilen makale sayısı	Number of accepted manuscript	5
Hakem süreci devam eden makale sayısı	Under consideration	8
Red edilen makale sayısı	Rejected after evaluation	16
Ön inceleme aşamasında red edilen makale sayısı	Rejected before evaluation	12
Makale kabul oranı	Accepted manuscript rate	%17

Küresel Krizler Karşısında Sosyal Güvenlik Sistemlerinin Dayanıklılığı

Resilience of Social Security Systems in the Face of Global Crises

Mehmet ERÇORUMLU*

ID 0000-0003-1609-3742

Sosyal Güvenlik Dergisi / Journal of Social Security
Cilt: 14 Sayı: 2 Yıl: 2024 / Volume: 14 Issue: 2 Year: 2024
Sayfa Aralığı: 142 - 160 / Pages: 142 - 160
DOI: 10.32331/sgd.1699812

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, sosyal güvenlik sistemlerinin küresel krizler bağlamında dayanıklılığını değerlendirmektir. Özellikle, sosyal güvenlik sistemlerinin krizlere nasıl tepki verdiği ve bu sistemlerin dayanıklılığını artırmak için alınması gereken önlemler incelenmektedir. Çalışma, Latin Amerika, Karayipler, Afrika ve Asya'daki otuz iki ülkedeki sosyal güvenlik sistemlerinin incelemesini kapsamaktadır. Bu çalışma, kriz öncesi ve sonrasında sosyal güvenlik kapsamındaki değişiklikleri inceleyerek, bu sistemlerin krizlere karşı dayanıklılığını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, iki büyük ölçekli çalışmadan elde edilen verilerin analizi Cohen'in d etki büyüklüğü yöntemi kullanılmıştır. Sosyal güvenlik sistemlerinin dayanıklılığı, kriz öncesi ve sonrası kapsama oranlarındaki farklılıkların boyutunu belirlemek amacıyla değerlendirilmiştir. Analiz sonuçları, bazı ülkelerde sosyal güvenlik sistemlerinin krizlere karşı ciddi bir dayanıklılık gösteremediğini (Cohen'in $d > 1.0$) ortaya koymaktadır. Bu durum, Şili, Etiyopya ve Arjantin gibi ülkelerin deneyimleriyle örneklendirilmektedir. Buna karşılık, Brezilya, Kolombiya ve Meksika gibi nispeten daha az etkilenmiş ülkeler, önemli kayıplar yaşamış olmalarına rağmen bir miktar dayanıklılık sergilemişlerdir. Sonuç olarak, bulgular, krizlerin sosyal güvenlik sistemleri üzerinde önemli bir etkisi olduğunu ve bu sistemlerin dayanıklılığının artırılması gerektiğini vurgulamaktadır. Küresel krizler, toplumların refahı ve sosyal güvenlik sistemlerinin dayanıklılığı açısından büyük bir meydan okuma teşkil etmektedir. Bu krizlerde, sosyal güvenlik sistemlerinin ekonomik ve sosyal refahı sağlamadaki kapasitesi büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmanın bulguları, gelecekteki krizler bağlamında sosyal güvenlik sistemlerinin dayanıklılığını artırmak için stratejilere yönelik değerli bilgiler sunmaktadır.

ABSTRACT

The aim of this study is to evaluate the resilience of social security systems in the context of global crises. In particular, it examines how these systems respond to crises and the measures that should be taken to enhance their resilience. The study analyzes social security systems in thirty-two countries across Latin America, the Caribbean, Africa, and Asia. This analysis focuses on changes in social security coverage before and after crises, aiming to determine the extent to which these systems exhibit resilience in the face of such events. During the analysis process, data obtained from two large-scale studies were utilized and evaluated using Cohen's d effect size method. The resilience of social security systems was measured based on the differences in coverage rates before and after the crisis. The findings reveal that in some countries, social security systems have shown significant vulnerability to crises (Cohen's $d > 1.0$). Countries such as Chile, Ethiopia, and Argentina are presented as examples of this situation, while others like Brazil, Colombia, and Mexico demonstrated relatively greater resilience, albeit with notable losses. In conclusion, the results highlight the substantial impact of crises on social security systems and emphasize the necessity of developing strategies to enhance their resilience. The findings of this study provide valuable insights for formulating policies aimed at strengthening the resilience of social security systems in the face of future crises.

Anahtar Sözcükler: Küresel krizler, sosyal güvenlik sistemleri, sosyal güvenlik, dayanıklılık, Cohen'in d etki büyüklüğü

Keywords: Global crises, social security systems, social security, durability, Cohen's d effect size

Önerilen atıf şekli: Erçorumlu, M. (2024). Küresel Krizler Karşısında Sosyal Güvenlik Sistemlerinin Dayanıklılığı. *Sosyal Güvenlik Dergisi (Journal of Social Security)*. 14(2). 142 - 160

● Geliş Tarihi/Received: 06/11/2024 ● Güncelleme Tarihi/Revised: 22/01/2025 ● Kabul Tarihi/Accepted: 09/05/2025

* Dr. Öğr. Üyesi, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Mıyaz Meslek Yüksek Okulu, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, mercurumlu@bandirma.edu.tr

GİRİŞ

Krizler, bireylerin veya daha geniş bir topluluğun refahında bir bozulmaya neden olan bir veya daha fazla olayın ortaya çıkması olarak tanımlanır (Hoddinott, 2009). Risk ise, bu olayların gerçekleşme olasılığı, olumsuz sonuçlar veya beklenen kayıplar olarak ifade edilmekte olup, ölümler, yaralanmalar, mülkiyet veya geçim kaynaklarının kaybı, ekonomik faaliyetlerin bozulması veya çevrenin zarar görmesi arasındaki etkileşimler sonucunda ortaya çıkan doğal veya insan kaynaklı olaylar olarak tanımlanmaktadır. Riskler; fiziksel zararlara neden olabilecek olaylar, insan faaliyetleri veya fenomenler, insan yaşamı veya yaralanmalara, maddi hasarlara, sosyal ve ekonomik kesintilere veya çevresel bozulmaya neden olabilecek olaylar olarak belirtilmekte ve hassas koşullar, topluluğun risklerin etkisine olan hassasiyetini artıran koşullardan oluşmaktadır (Baas, Ramasamy, De Pryck ve Battista, 2008; UNISDR, 2009).

Krizler, aynı anda geniş bir nüfus kesimini etkileyen (kovanter krizler) ve genellikle yaşamın belirli dönemlerinde bireyleri etkileyen iş kaybı, hastalık, ölüm vb. idiosinkratik krizler olarak ayrılmaktadır (Holzmann ve Jorgensen, 2000). Her ne kadar tüm sosyal koruma önlemleri “krizlere yanıt veriyor” olsa da, küresel ölçekli kovanter krizler etkileri açısından sosyal güvenlik sistemlerini daha fazla sınamaktadır.

Kriz tipolojilerinde krizlerin hızını ve süresini incelenmektedir. Örneğin, hızlı tetiklenen bir sel veya deprem, yavaşça ortaya çıkan bir kuraklık veya devam eden bir iç savaş farklı kriz tipolojilerini oluşturmaktadır. Ayrıca, bu parametreler doğal, sosyal, ekonomik, hukuki veya politik anlamlarda karşımıza çıkmaktadır (Hoddinott, 2009; McCord, 2013). McCord (2013), coğrafi konumu (kentsel vs. kırsal) gibi kriz sistemleri ve politikalarını analiz etmek için yeni bir sınıflandırma önermektedir. Çoğu zaman, topluluklar birkaç birbirini etkileyen krizle karşı karşıya kalabilir (Taşpınar ve Balun, 2023). Örneğin, 2011’deki Somali kıtlığı, kuraklık ve gıda fiyatları gibi birkaç faktörden kaynaklanmış, ancak insanların göç etme modellerini sınırlandıran çatışmalar ve insani yardım ajanslarının ülkede faaliyet gösterememesi gibi faktörlerle kötüleşmiştir (Maxwell ve Fitzpatrick, 2011). Kovariyant krizler, aileler tarafından yapılan yardım taleplerinin büyüklüğü veya doğası veya ihtiyaçlara yanıt vermek için kaynakların, örneğin vergi gelirleri gibi, kullanılabilirliği açısından politika yapıcılar için de sonuçlar doğurabilmektedir. Bir “krizlere yanıt veren sistem” in amaçlarından biri, felaket risklerini azaltma politikaları veya sistemleri aracılığıyla krizlere önceden verilen uyarı sistemi ve krizlere karşı farkındalık yoluyla bir krizin hane halkları üzerindeki etkisini azaltmak ve kaynakların acil yardım durumunda zamanında kullanılabilir olmasını sağlamaktır.

Sürekli değişim gösteren sosyal koruma kavramı, akademik literatürde, uluslararası kuruluşların yayınlarında ve paralel literatürde farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Bu tanımlar, sunulan kanıtlara, politik ve ideolojik yaklaşımlara bağlı olarak ülkeden ülkeye değişiklik gösterebilmektedir (Devereux ve Blanc, 2010). Özellikle uluslararası kuruluşlar açısından ele alındığında, sosyal koruma tanımı genellikle kuruluşun görev ve yetki alanına uygun şekilde şekillenmektedir.

Devereux ve Sabates-Wheeler (2004: 9) tarafından, sosyal koruma kavramı kamu sosyal güvenlik sistemlerinin sınırlarının ötesine geçecek şekilde genişletilmiştir. Bu kapsamda sosyal koruma şu unsurları içermektedir:

- Hem formel hem de informal tüm girişimler,
- Aşırı yoksulluk içinde bulunan birey ve hanelere yönelik sosyal yardım,
- Özel bakım gereksinimleri olan gruplara sosyal hizmetler sağlanması ya da temel bakım hizmetlerine erişemeyenlere bu erişimin temin edilmesi,

- Bireylerin geçim krizlerinden ve bu krizlerin sonuçlarından korunması amacıyla sosyal sigorta mekanizmaları,
- Ayrımcılık veya kötü muamele gibi sosyal risklere karşı bireyleri korumayı hedefleyen sosyal adalet politikaları.

Bu genişletilmiş tanım, sosyal koruma kavramının kapsamını yalnızca sosyal güvenlik sistemleriyle sınırlamamakta, bireylerin ve toplulukların karşılaştığı çok boyutlu sosyal risklere yönelik daha bütüncül bir yaklaşımı içermektedir.

Sosyal koruma, insani yardım ve risk yönetimi arasındaki etkileşimin doğası ve sosyal koruma sistemlerinin acil insani ihtiyaçlara nasıl yanıt verdiğini incelemek McCord (2013) tarafından çeşitli temalara ayrılarak sağlanabilmektedir. Bu çalışmada küresel krizler karşısında sosyal koruma sistemlerinin dayanıklılığın sergilenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, öncelikle sosyal güvenlik sistemlerinin krizler öncesi ve sonrasındaki kapsama alanındaki değişikliklerini analiz etmekte, ardından bu sistemlerin dayanıklılığını artırmaya yönelik stratejik öneriler sunmaktadır. Literatürdeki kavramlara dayanan teorik çerçeve ile başlayan çalışma, Latin Amerika, Karayipler, Afrika ve Asya'dan otuz iki ülkenin sosyal güvenlik sistemlerini kapsamaktadır. Kullanılan yöntem, Cohen'in d etki büyüklüğü analizi ile sosyal güvenlik kapsamındaki değişimlerin nicel olarak değerlendirilmesini içermektedir. Bu bağlamda, bulgular, sistemlerin kırılganlıklarını ve dayanıklılıklarını detaylı bir şekilde analiz ederek, krizlere karşı sosyal güvenlik sistemlerinin nasıl daha dirençli hale getirilebileceğine dair öneriler sunmaktadır. Çalışmanın bu kurgusu, hem teorik hem de pratik bir katkı sağlamayı hedeflemektedir.

I- KAVRAMSAL ÇERÇEVE

A- Sosyal Müdahale ve Sosyal Yardım

Sosyal yardım müdahaleleri, özellikle yoksul veya savunmasız olarak kabul edilen bireylere ve hanelere kaynak aktarımı veya ekonomik destek sağlar (Holmes ve Lwanga-Ntale, 2012). Sosyal yardım, düşük gelirli ülkelerde krizlere yanıt olarak bir araç olarak kullanılmıştır. İhtiyaçlara yanıt, harcamalarda yeniden düzenleme, mevcut programların genişletilmesi veya yeni güvenlik ağlarının tanıtılması da dahil olmak üzere çeşitli formlar alabilir. Düşük ve orta gelirli ülkelerde uzun vadeli sosyal yardım programlarının birçok örneği vardır. Bunlar, bir kriz bağlamında koruma, önleme ve geliştirme hedeflerini yerine getirmiştir (Erol, 2019).

Geçmişte acil durumlara yönelik sosyal yardım yanıtları, ağırlıklı olarak aynı yardımlar (örneğin gıda veya malzeme transferleri) şeklinde gerçekleştirilmiştir. Ancak günümüzde bu tür yardımların yerini giderek daha düzenli şekilde yapılan nakit transferleri almıştır. Nakit transferleri terimi burada, hükümetler veya yoksul veya savunmasız bireylere veya hanelere yardım sağlamakta olan kuruluşlar tarafından yapılan nakdi (nakit veya kupon şeklinde) değer transferlerini ifade etmektedir. Bu transferler koşullu veya koşulsuz olabilmektedir. Koşulsuz transferler genellikle kişiden kişiye yapılmaktadır. Kişiden kişiye yapılan transferlerde sosyal koruma söz konusu değildir. Ancak bölgesel krizlerde örneğin deprem, sel gibi doğal afetler sonucunda kurumların da koşulsuz yardım alarmları devreye girebilmektedir. Genel anlamda ise sosyal güvenlik sistemleri koşullu transferler mantığı ile çalışmaktadır. Koşullu nakit transferleri, yardımın sürekli alınması bireyin davranışlarına bağlıdır. Sosyal transferlerin siyasi ve kültürel önemli etkileri vardır. Sosyal transferler, kamu kaynaklarının yeniden dağıtımıyla ilgilidir ve dolayısıyla bir sosyal transfer politikasının tanımı, açıkça bir toplum vizyonunu yansıtmaktadır (Devereux ve Sabates-Wheeler 2007: 2). Çünkü hangi eşitsizliklerin azaltılması veya hangi elit grupların korunması hedeflerini tanımlamayı içermektedir

(Cartiaux, 2013; Olivier de Sardan, 2013). Moritanya’da yapılan bir çalışmada ulusal paydaşlar ile yabancı yardım aktörlerine güvensizlik düzeyinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Broudic ve Selmane, 2015). Bu bağlamda Moritanya halkı koşullu yardımların geleceği örneğin işsizlik ödemesinin alınabileceği tarihte belirsizlikler olduğunu dile getirdiği görülmektedir. Bu da kurumlara güvensizlik yaratabilmektedir. Aynı sonuçlar devletlerin sosyal güvenlik sistemlerine güvensizlik yaratabileceğini de göstermektedir.

B- Sosyal Yardım Sistemleri

Dünya Gıda Programı’nın himayesinde çeşitli programlar yürütülmekte olup, Birleşmiş Milletler’in sürdürülebilirlik tanımları ve hedefleri kapsamında sosyal güvenlik ile ilgili maddelere de yer verilmektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve UNICEF gibi uluslararası kuruluşların, kendi misyon ve hedefleri doğrultusunda sosyal güvenlik planlamalarına yönelik çalışmaları dikkat çekmektedir. Birleşmiş Milletler’in 2030 yılına kadar, tüm ülkelerde yoksul ve kırılgan grupların kapsamlı bir şekilde desteklenmesini amaçlayan ulusal düzeyde sosyal koruma sistemlerinin uygulanması ve bu sistemlerin ilgili önlemlerle güçlendirilmesi yönünde bir planı bulunmaktadır (United Nations, 2015: 15). Bu hedef, sosyal koruma politikalarının daha kapsayıcı ve erişilebilir olmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Bunun yanı sıra, Dünya Gıda Programı tarafından yürütülen HIMO (High-Intensity Manual Labor – Yoğun İş Gücü ile Uygulanan) programları, kamu altyapı projelerinde kısa süreli istihdam sağlama karşılığında nakdi veya ayni yardımlar (örneğin para ya da yiyecek) sunmayı hedeflemektedir. Bu programlar, uzun vadeli sosyal yardım politikalarının bir parçası olarak yaygın şekilde uygulanmaktadır. Özellikle çalışma kapasitesine sahip olan yoksul hanelerin geçim kaynaklarını desteklemek ve krizlere yanıt olarak bireylerin iş becerilerini geliştirmek amacı taşımaktadır.

Ücret ve sübvansiyonlar, örneğin yiyecek veya yakıt sübvansiyonları, dolaylı bir şekilde hane halkının gelir değerini artırmanın bir yolu olarak takip edilmekte, hane halkının satın aldığı hizmetlerin ve ürünlerin maliyetini düşürmeyi sağlamaya çalışmaktadır (Slater, Holmes ve Mathers, 2014).

Bir hane halkının mal veya hizmet talebi doğrudan bir acil durumla bağlantılı olmasa bile, ihtiyaçları için harcayacağı geliri serbest bırakarak diğer temel mallar için harcamalarını artırabilir. Gıda güvenliği, tarımsal üretim üzerine sübvansiyonlar aracılığıyla da iyileştirilebilir (Slater, Holmes ve Mathers, 2014). Ancak, ücret muafiyetleri ve özellikle sübvansiyonlar, tüketimleri daha fazla olan daha az yoksul hanelere daha fazla yarar sağlayabileceği için tartışmalı kabul edilmektedir.

Sosyal koruma, sosyal hizmetler gibi farklı şekillerde adlandırılabilen ve ailelerin dağılmasını önlemek için aile destek hizmetleri, istismar ve ihmal durumlarında çocuk koruma mekanizmaları, çocuklar için geçici bakım hizmetleri ve engelli bireylere sosyal çalışma desteği gibi parasal olmayan müdahaleleri kapsamaktadır (EveryChild, 2012). Bu tür hizmetler, yalnızca bireylerin refahını artırmakla kalmayıp, aynı zamanda toplumun dayanıklılığını güçlendirmeyi hedeflemektedir. Psikososyal desteğin önemi, özellikle kriz dönemlerinde bazı çevrelerce vurgulanmaktadır (NATO, 2008; Shi, 2014; Xijin ve Zhang, 2014). NATO’nun (2008) altı adımlı bakım modeli, devletlerin toplumun psikososyal direncini artırmayı amaçlayan önleyici sosyal hizmetleri, krizlerden önce planlı ve işler hale getirmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu yaklaşım, temel insani yardım ve sosyal koruma hizmetlerinin aile merkezli ve erişilebilir olmasını önermekte ve kriz sonrası etkili müdahaleler için sağlam bir temel oluşturmayı hedeflemektedir. Örneğin, COVID-19 pandemisi sırasında sosyal koruma sistemlerinin önemi bir kez daha ortaya çıkmıştır. ILO’nun (2020-2022) raporuna göre, güçlü sağlık ve sosyal koruma sistemlerine sahip ülkeler, krizlere daha hızlı ve etkili bir şekilde yanıt verebilmişlerdir. Bununla birlikte, bu tür sistemlere sahip olmayan

ülkelerde, yoksulluk ve eşitsizlik artmış, sosyal koruma reformlarının gerekliliği daha belirgin hale gelmiştir. Türkiye bağlamında, sosyal koruma sistemlerinin yetersizlikleri ve güçlendirilmesi gereken alanlar çeşitli çalışmalarda vurgulanmaktadır. Örneğin, Karaçoban ve Rad (2023), 2000-2020 yılları arasında sosyal transfer harcamalarının yoksulluğu azaltmada sınırlı bir etkiye sahip olduğunu belirtmektedir. Bu durum, sosyal koruma harcamalarının daha etkin bir şekilde planlanması gerektiğini göstermektedir. Türkiye'nin On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028), sosyal koruma sistemlerinin güçlendirilmesini ve sosyal eşitsizliklerin azaltılmasını temel hedeflerden biri olarak tanımlamaktadır. Ancak, COVID-19 pandemisine yönelik doğrudan bir değerlendirme içermemektedir. Bununla birlikte, sosyal koruma sistemlerinin kapsamını genişletmeye yönelik stratejiler sunulmaktadır. Bu bağlamda, felaket durumlarında uzun vadeli sosyal yardım ihtiyaçlarının planlanması ve düzenlenmesi literatürde hala eksik bir alan olarak kalmaktadır. Bu tür eksikliklerin giderilmesi için sosyal koruma sistemlerinin daha kapsayıcı ve krizlere duyarlı bir şekilde yeniden yapılandırılması gerekmektedir (Aydın, 2020).

- Sosyal sigorta; hükümet tarafından yönetilen veya denetlenen ve sigortalılar tarafından (veya onlar adına) yapılan katkılarla ya da vergilendirme yoluyla finanse edilen sigorta programlarını kapsamaktadır. Bu sistem, benzer risklere maruz kalan bireylerin veya hanelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan ortak bir fon aracılığıyla, üyelerden birinin yaşadığı kaybın telafi edilmesini ve böylece belirsiz bir kayıp riskinin azaltılmasını amaçlamaktadır (van Ginneken, 1999; Norton, Conway ve Foster 2001). Programlar genellikle belirli bir nüfusu tanımlar ve onları bir krizden kaynaklanan ekonomik risklere karşı koruma görevini üstlenmesi beklenmektedir. Katılım zorunludur veya program, çoğu uygun sayıda kişinin katılabilmesi için sübvansede edilmektedir (ILO, 2021). Bazı sosyal sigorta politikaları yaşlılık aylıkları, işsizlik ve doğum yardımları ve sağlık sigortasını içerir. Sosyal sigorta, hanelerin zorluklarla boğuşmasını önceden azaltma işlevi gördüğü için önleyici bir sosyal koruma önlemi olarak kabul edilebilir. Birçok sosyal sigorta, idiosinkratik riski (bireysel riski) kapsamakta, ancak yine de bazı kovaryant krizlerden yani ortak krizlerden etkilenen katılımcılara destek sağlamak için oluşturulan fon biçiminde de tanımlanabilmektedir. Birçok düşük ve bazı orta gelirli ülkede, bu tür bir sigortanın etkinliğinin önündeki ana engellerden biri, düşük gelirli grupların ve nüfusun belirli kesimlerinin yeterince kapsanmamasıdır. Mevcut olarak yetersiz kapsanan veya herhangi bir sosyal korumadan tamamen dışlanmış gruplar için sosyal sigorta kapsamını genişletmeye yönelik çabalar, idari prosedürlerin basitleştirilmesi ve üyelik kısıtlamalarının kaldırılması ya da yeniden düzenlenmesi gibi adımları içermektedir. Sosyal sigorta sistemleri, tüm haneleri veya toplulukları kovaryant krizlere karşı koruma altına alma hedefi taşımaktadır. Özel sigorta düzenlemelerinden farklı olarak, sosyal sigorta sistemleri kamusal bir yapı içerisinde faaliyet göstermekte ve krizlere karşı toplumsal dayanıklılığı artırma potansiyeli bulunmaktadır. Bu durum, sosyal sigortaların yalnızca bireysel risklere değil, aynı zamanda krizlerden etkilenen daha geniş kesimlere yönelik koruma sağlayabilme kapasitesini ifade etmektedir.

- Aktif İstihdam Politikaları; mevcut işleri korumaya ve istihdamı teşvik etmeye yönelik önlemleri kapsamaktadır. HIMO programlarının yanı sıra, bu önlemler paylaşılan iş programları, çalışma saatlerinin azaltılması ve eğitim programlarını içermektedir. Bu önlemler genellikle ekonomik kriz dönemlerinde, işten çıkarma riski olduğunda devreye girmektedir (Bastagli, 2014). Bu tür programlar, personelin tam maaşına denk gelmese de minimum düzeyde bir gelir desteği sağlama avantajına sahiptir. Ancak, bu destek esas olarak resmi sektörde çalışanlar ve sözleşmeli istihdam edilen bireyleri hedef almakta olup, kayıt dışı sektörde çalışanları kapsamamaktadır.

- İnsani yardım; 2003 yılında uluslararası bağışçılar, STK'lar ve çok taraflı ajanslar grubu tarafından

benimsenen “İnsani Yardım Bağışçıları İlkeleri ve İyi Uygulamalar Kılavuzu”nda, acil durumlar sırasında ve sonrasında yaşamları kurtarmak, acıları hafifletmek ve insan onurunu korumak ve sürdürmek amacıyla tasarlanmış eylemleri finanse etmek için kaynaklar biçiminde tanımlanmıştır. İnsani yardım, diğer yabancı yardım ve kalkınma biçimlerinden farklıdır, çünkü insanlık, tarafsızlık, bağımsızlık ve tarafsızlık temel insani ilkelerine uygun olarak sağlanmaktadır (GHA, 2014). Farklı kategoriler, belirli bir krize özgü ihtiyaçlara bağlıdır. Bu önlemlerden sadece birkaçı sosyal korumayla ilgilidir. Gerçekte, acil durum barınakları, su ve sanitasyon tesisleri, sağlık ve eğitim hizmetleri, yolların ve telekomünikasyon sistemlerinin yeniden inşası gibi önlemler sosyal koruma önlemleri değildir. Bunlar, krizlere duyarlı sosyal koruma ile bağlantılı olmayan sistemler olarak görülse de küresel kriz oluşumundan etkilenmektedir.

C- Sosyal Güvenlik Sistemleri (SGS)

SGS’ler genellikle: önleme, risk azaltma, hazırlık, yanıt ve iyileşmeyi kapsayan beş müdahale alanı olarak düşünülmektedir (Baas, Ramasamy, De Pryck ve Battista, 2008). Krizlere duyarlı bir sosyal koruma sistemi oluşturmak açıkça hazırlık, yanıt ve felaket sonrası iyileşme ile ilgili görünmektedir. Tablo 1’de bu mekanizmaların detaylandırılmasına yer verilmiş olup tema belirlemek için sosyal koruma ile olası ilgili irdelenmiştir.

Tablo 1. *SGS Sistemleri*

SGS Boyutu	SGS Mekanizmaları Örnekleri	Sosyal Koruma ile Potansiyel İlişki
Hazırlık ve Yanıt	- Erken uyarı sistemleri ve farklı uyarı seviyeleri için belirlenen kriterler	Erken uyarı sisteminin ana amacı, bir acil durum öncesinde harekete geçerek kayıp riskini azaltmaktır. Etkili olduğunda, ideal olarak felaket önlenir, özellikle zamanında yapılan tahliyeler sayesinde. Ancak, bazı felaket türleri için erken uyarı sistemleri en uygun sosyal yardım yöntemi olmayabilir.
	- Risk değerlendirmeleri ve riskli bölgelerin haritalanması	Risk ve kırılganlık değerlendirmeleri, ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde sosyal koruma sistemlerinin tasarımı için faydalı başlangıç noktaları olabilir.
	- Temel ihtiyaçlar: temiz su, depolar, barınaklar, tıbbi destek	Nakit transferlerinin dağıtımı, bazı durumlarda yardım dağıtımı ile bağlantılı olabilir ve bu bağlantı kurulmuş olabilir.
İyileştirme	- Felaket sonrası ihtiyaçların değerlendirilmesi	Hızlı ve içerik açısından zengin değerlendirmeler, sosyal koruma programlarını hedeflemek için yararlı olabilir.
	- Zarar ve kayıpların (sektörel ve kesitsel) değerlendirilmesi	
	- Standart raporlama sistemlerinin kurulması	
	- Yeniden yapılanma programları	Bazı ülkelerde, yeniden yapılanma programları HIMO (İnsan Gücü ile Oluşturulan İşler) programları ile bağlantılı olabilir.
	- Yerleşim ve geçim kaynaklarının yeniden yapılandırılması programları	Yerleşim programları ve geçim kaynaklarının adaptasyonunu teşvik eden girişimler, sosyal koruma programları ile bağlantılı olabilir; ancak, bu durumu anlamak için siyasal ekonomi analizi gereklidir.

Tablo 1. *SGS Sistemleri (Devamı)*

Genel	- Yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde SGS komiteleri	SGS komiteleri, sosyal koruma inisiyatiflerinin planlanması, hedeflenmesi ve uygulanmasında önemli rol oynayabilir.
	- Entegrasyon çabaları: kalkınma planları ile bağlantı, kesitsel çalışma yöntemleri vb.	SGS entegrasyon çabaları, sosyal koruma ve SGS personelinin el ele çalışmasını sağlayabilir. Bu, iki alan arasında kavramsal bir bağlantı kurabilir ve pratik işbirliği fırsatlarını belirleyebilir.
	- SGS yasal çerçevesi	SGS ve sosyal koruma ile ilgili yasalar çakışabilir.
	- Kurumsal çerçeve: SGS stratejileri, ulusal afet riski azaltma platformları, kodlar, mandatlar, ajanslar vb.	Bir ülkenin SGS kurumsal çerçevesi resmi olarak sosyal koruma ile ilgilenebilir, örneğin teknik çalışma gruplarında veya ulusal politika geliştirme süreçlerinde.
	- SGS finansman mekanizmaları, afet fonları, kaynak mobilizasyon sistemleri, sigorta mekanizmaları	SGS finansman mekanizmaları, sigorta ve fonlar sosyal koruma müdahaleleri ile bağlantılı olabilir.
	- Tüm düzeylerde RRC planları ve etkili uygulama mekanizmaları	Ulusal, bölgesel, yerel ve topluluk düzeylerindeki RRC planları, sosyal koruma ile bütünleştirilebilir.

Kaynak: Slater ve diğerleri (2014)

Sosyal koruma genellikle sosyal transferler, HIMO programları, ücret muafiyetleri ve sübvansiyonlar şeklindeki sosyal yardım; sosyal sigortalar, sosyal hizmetler ve bazı aktif işgücü piyasası politikalarını içerir. Sosyal koruma ve insani yardım arasındaki temel kesişim, sosyal transferler ve gerek nakit gerekse doğada (gıda gibi) yapılan materyal yardımlardır. Acil durumlar için nakit transferlerinin kullanımındaki artış, insani yardımın tasarlanması ve teslimi üzerinde etkiler yaratmakta ve potansiyel olarak, farklı sektörlerdeki insani ihtiyaçlara yanıt veren transferleri konsolide etmeye ve altyapıyı akılcılaştırmaya yardımcı olabilir. Ancak, bazı insani yardım hedefleri nakit transferlerle daha etkili bir şekilde gerçekleştirilebilir. İnsani yardım için sağlanan fon transferleri ile sosyal yardım ihtiyaçlarına yönelik transferler arasında birçok benzerlik olmasına rağmen, program hedefleri, altında yatan ilkeler, yardımın miktarı ve süresi ve koşulların kullanımı gibi önemli farklar göz önünde bulundurulmalıdır. İnsani yardım, kaynak transferlerini veya diğer sosyal koruma müdahalelerini içermeyen ve krizlere duyarlı sosyal koruma ile etkileşime girmeyen veya bağlanmayan bir zenginliğe sahiptir (Küçüköğlu, Taş ve Ercan, 2018).

D- Krizlere Duyarlı Sosyal Koruma

Son yıllarda, insani yardım ve kalkınma aktörlerinin sosyal koruma programlarını krizlere yanıt olarak kullanma potansiyeli üzerinde durulmaktadır (Ramos, Surinach ve Artis, 2012; Maunder, Cramer ve Harrower, 2015; McCord, 2013; Poole, 2015; Slater ve diğerleri, 2014; Slater ve Bhuvanendra, 2013; UNICEF, 2014). Bu yaklaşımın önemini destekleyen birkaç temel neden bulunmaktadır. Bu nedenlere aşağıda yer verilmiştir:

- **Kovarivant Krizlerin Etkisi:** İklim değişikliğinin etkileri, doğal afetlerin ve iklimle ilişkili

şokların sıklığını ve şiddetini artırarak, özellikle en yoksul ve savunmasız grupların geçim kaynakları üzerinde olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Bununla birlikte, bu durum geçici yoksulluk yaşayanlar üzerinde de uzun vadeli kalkınma açısından ciddi sonuçlar yaratmaktadır (Bastagli, 2014; Browne, 2014; Ramos ve diğerleri, 2012; La Rosa, 2015; GHA, 2014, GHA, 2015; Slater ve Bhuvanendra, 2013). Bu farkındalık, yavaş yavaş gelişen kuraklıklar gibi yavaş ilerleyen krizler ve tekrarlayan iklim şoklarıyla mücadele eden ülkelerdeki deneyimlerden doğmaktadır. Siyasi kırılganlık ve çevresel savunmasızlık gibi faktörler nedeniyle yüksek kriz riski taşıyan ülkeler, aynı zamanda kronik yoksulluk ve sınırlı yerel yanıt kapasiteleri nedeniyle sürekli insani yardıma bağımlı hale gelmektedirler. Örneğin, 2003-2012 yılları arasında insani yardımın en büyük 20 alıcısı arasında yer alan dokuz ülke (Afganistan, Zimbabve, Irak, Çad, Sudan, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Etiyopya, Myanmar ve Haiti), Notre Dame Üniversitesi tarafından geliştirilen Global Uyum Endeksi'nde iklim değişikliğine karşı en savunmasız ve başa çıkma kapasitesi en düşük ülkeler olarak sıralanmaktadır (GHA, 2014). Öngörülebilir mevsimsel krizlere karşı verilen acil durum yanıtlarının yıllık programlanması artık yetersiz bir yöntem olarak görülmektedir. Bunun yerine, öngörülebilir çözümlerin programlanması bu tür krizlere daha etkili bir yanıt sunmaktadır (Holmes ve Bastagli, 2014). Örneğin, 2011 yılında Afrika Boynuzu'ndaki kuraklık sırasında yapılan değerlendirmeler, krizlere karşı kronik savunmasızlığın giderilmesi için insani ve kalkınma hedefleri arasındaki bağların güçlendirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur (Paul, Reddy ve Monterio 2012; Sida, Brewer ve Veen, 2012; Slim, 2012). Bu bağlamda, erken müdahale önlemlerinin alınmasının, krizlerin doğrudan maliyetlerini ve ulusal kalkınma üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmada daha ekonomik olduğu vurgulanmaktadır (GHA, 2014; Hobson ve Campbell, 2012; Pelham, Clay ve Braunholz, 2011; Poole, 2015).

• **ILO Raporları:** Küresel krizler, sosyal koruma sistemlerinin dayanıklılığını sınanan önemli testlerdir. Özellikle COVID-19 pandemisi, sosyal koruma mekanizmalarının sadece ekonomik kayıpları önlemekle kalmayıp toplumsal eşitsizlikleri azaltma ve dayanıklılık oluşturma rolünü de vurgulamıştır. ILO Dünya Sosyal Koruma Raporları (2020–22, 2024–26) bu bağlamda, krizlere yönelik küresel sosyal koruma stratejilerinin güçlendirilmesi gerektiğine dair kapsamlı veriler sunmaktadır. ILO 2020–22 raporuna göre, pandemiye verilen yanıt kapsamında, sosyal koruma önlemleri daha önce eş benzeri görülmemiş bir hızda genişletilmiştir. Ancak bu süreç, kapsam ve yeterlilik açısından ciddi boşlukları da ortaya koymuştur. Örneğin, dünya çapında yaklaşık 4 milyar insan hâlâ yeterli sosyal korumadan yoksundur. Pandemi, yalnızca bireylerin gelir güvenliği değil, aynı zamanda kamu sağlığı ve toplumsal refah açısından sosyal koruma sistemlerinin vazgeçilmez olduğunu bir kez daha göstermiştir. Buna ek olarak, ILO'nun 2024–26 raporu, sosyal koruma sistemlerinin yalnızca krizlere yanıt verme kapasitelerini değil, aynı zamanda iklim değişikliği gibi daha uzun vadeli zorluklarla başa çıkma yeteneklerini güçlendirmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu rapor, sosyal korumanın, yaşam döngüsü boyunca karşılaşılan risklerin yanı sıra iklimle ilgili etkilerle başa çıkmada nasıl bir araç olabileceğine dair ayrıntılı analizler sunmaktadır (Alsancak & Balcı, 2021).

• **Erken Müdahale ve Direnç Ekonomisi:** Bu konu üzerine yapılan çalışmalar, krizlere karşı direnç kapasitesinin geliştirilmesinin önemli tasarruflar sağladığını göstermektedir (Cabot Venton, 2013; Poole, 2015). Bu nedenle, krizlere karşı daha dayanıklı hale gelebilmek için öngörü, hafifletme ve risk yönetimi önlemlerinin kalkınma müdahalelerine entegre edilmesi gerekmektedir (Pelham ve diğerleri, 2011). Literatür, insani yardım fonlarının, yerel kaynakların ve kalkınma yardımlarının

ortak bir amaca hizmet etmesi gerektiği konusunda uzlaşmaktadır (GHA, 2015; Maxwell & Fitzpatrick, 2011; Pelham ve diğerleri, 2011; Poole, 2015). DFID'in finansman üzerine yaptığı çalışma, insani yardım finansmanının çok yıllık hale gelmesi gerektiğini ve daha uzun vadeli müdahalelerin geliştirilmesi gerektiğini öne sürmektedir (Cabot Venton, 2013; Öçal & Boyacıoğlu, 2018). Bu, kriz yönetiminde daha bütüncül bir yaklaşımı teşvik etmektedir ve “direnc” kavramı etrafında programlama yapılmasına yol açmaktadır (Bastagli, 2014; Mosel ve Levine, 2014; La Rosa, 2015). 2012 yılında AB Direnc İletişimi ve 2013 yılında AB Direnc Eylem Planı, afetlerin daha sistematik olarak önlenmesi ve hafifletilmesi için ek analiz ve müdahalelere olan ihtiyacı yeniden teyit etmiştir (La Rosa, 2015). Bu doğrultuda, insani müdahalelerin ulusal düzeyde yürütülmesi gerekliliği konusunda genel bir fikir birliği oluşmuştur (Poole, 2015).

• **Sosyal Koruma, Risk Azaltma Aracı Olarak:** Sosyal koruma, mevcut ve gelecekteki kriz risklerini yönetmek için hayati bir araçtır. Sosyal korumanın insani müdahalelere olan benzerliği, bu iki yaklaşım arasındaki örtüşmeleri göstermektedir (Holmes ve Bastagli 2014; Pelham ve diğerleri, 2011; Slater ve diğerleri, 2014). Son on yılda, sosyal koruma, iklim değişikliğine uyum ve RCC'nin entegrasyonu için önemli bir araç olarak görülmektedir. Stern Raporu, sosyal korumanın iklim değişikliğine uyumun temel bir unsuru olarak tanımlanmasını önermektedir. Bu doğrultuda, Dünya Bankası, Dünya Gıda Programı, FAO ve DFID gibi kuruluşlar, bu kavramların entegrasyonunu teşvik eden politikalar geliştirmiştir (Vincent ve Cull, 2012; La Rosa, 2015).

• **Ortak Modaliteler ve Sistemler:** Düşük gelirli ülkelerde, nakit (ve gıda) transfer modları, felaketten etkilenen hanelere yönelik yardım ve kronik yoksulluktan müzdarip hanelere yönelik sosyal koruma için yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu, normal zamanlardan kriz dönemlerine sorunsuz bir geçiş sağlamak için ortak bir araç sunmaktadır (GHA, 2015; Ramos ve diğerleri, 2012; La Rosa, 2015; Maunder ve diğerleri, 2015). Sosyal koruma programlarının uzun vadeli transfer yönetimi mimarisi, acil durumlarda daha hızlı, proaktif ve etkili bir yanıt sunmak için kullanılabilir (Slater ve Bhuvanendra, 2013; Maunder ve diğerleri, 2015).

• **Önceki Deneyimler:** Dünya Bankası'nın sosyal koruma ile insani müdahaleye olan ilgisi, önceki finansal krizlerden (1997 - 1999 Asya finansal krizi ve 1998 - 1999 Latin Amerika krizi) çıkarılan derslerle şekillenmiştir. Bu krizler, kalıcı güvenlik ağı programları veya kurumları olan ülkelerin krizlere karşı sosyal koruma sistemlerini daha etkili bir şekilde uyarlayabildiğini göstermiştir (McCord, 2013).

• **Sosyal Koruma Programlarının Kapsamı:** Düzenli felaketlerle karşılaşan birçok düşük gelirli ülke, ulusal koruma ve sosyal güvenlik programlarına yatırım yapmıştır. Karar vericiler, güvenlik ağlarını yoksulluğu azaltma ve risk yönetimi açısından temel bir araç olarak kabul etmektedirler (ILO, 2014; La Rosa, 2015; Maunder ve diğerleri, 2015; Slater ve Bhuvanendra, 2013). Bu sistemler aracılığıyla kriz yardımı sağlanması, ulusal hükümetlerin vatandaşlarının ihtiyaçlarına yanıt verme sorumluluğunu üstlenmelerine olanak tanır ve insani yardıma orta vadeli bir çıkış stratejisi sunar (Maunder ve diğerleri, 2015).

Krizlere duyarlı sosyal koruma programları üzerine yapılan çalışmalardan elde edilen temel bilgiler ve eğilimler Tablo 2'de özetlenmektedir. Her bir çalışma, krizlere yanıt verme süreçlerinde sosyal koruma programlarının önemini ve etkisini vurgulamaktadır.

Tablo 2. *Krizle Duyarlı Etkilere İlişkin Literatür Çalışma Temaları*

Yazar(lar) ve Yıl	Araştırma Teması	Ana Bulgular
Bastagli (2014); Browne (2014)	Kovariant Krizlerin Etkisi	İklim değişikliği ve doğal afetlerin en yoksul ve savunmasız kesimlere olumsuz etkileri olduğu sonucuna varılmıştır.
Ramos ve diğerleri (2012)	Kovariant Krizlerin Etkisi	Sosyal koruma programları, krizlere karşı önemli bir direnç oluşturma aracı olarak vurgulanmıştır.
Slater ve Bhuvanendra (2013)	Kovariant Krizlerin Etkisi	İklim şoklarıyla sarsılan ülkelerde sosyal koruma programlarının etkinliği arasındaki ilişkiye vurgu yapılmıştır.
GHA (2014, 2015)	Kovariant Krizlerin Etkisi	İklim değişikliğine karşı savunmasız ülkelerde sosyal korumanın kriz yönetimindeki rolü.
Holmes ve Bastagli (2014)	Mevcut Yaklaşımın Sınırlılıkları	Öngörülebilir mevsimsel krizlere karşı mevcut müdahale yaklaşımlarının yetersizliği üzerinde durulmuştur.
Paul ve diğerleri (2012); Sida ve diğerleri (2012)	Mevcut Yaklaşımın Sınırlılıkları	Sosyal koruma programlarının sürdürülebilir çözümler sunma potansiyeli olduğu açıklanmıştır
Slim (2012)	Mevcut Yaklaşımın Sınırlılıkları	İnsani yardım ve kalkınma hedeflerinin sosyal koruma ile entegrasyonu gerektiği.
GHA (2014); Hobson ve Campbell (2012)	Mevcut Yaklaşımın Sınırlılıkları	Erken müdahale önlemlerinin maliyetleri azaltmada ve büyümeyi desteklemede etkili olduğu sonucuna varılmıştır.
McCord (2013)	Sosyal Korumanın Operasyonel Uygulaması	Güvenlik ağı programlarının krizlere karşı direnç oluşturmadaki rolü incelenmiş temalar oluşturulmuştur.
Maunder ve diğerleri (2015)	Sosyal Korumanın Operasyonel Uygulaması	Sosyal koruma programlarının kriz yardımı sağlama sürecinde ulusal kapasiteleri artırdığı sonucuna varılmıştır.
Vincent ve Cull (2012); La Rosa (2015)	Sosyal Korumanın Operasyonel Uygulaması	Sosyal koruma, iklim değişikliğine uyumun ve kriz yönetiminin entegrasyonunda kritik bir unsur olduğu vurgulanmıştır.
Cabot Venton (2013); Poole (2014)	Erken Müdahale ve Direnç Ekonomisi	Erken müdahale ve direnç kapasitesinin artırılmasıyla önemli tasarruflar sağlanabileceği öngörüsü vurgulanmıştır.
Pelham ve diğerleri (2011)	Krizlere Karşı Direnç Oluşturma ve Risk Yönetimi	Krizlere karşı direnç oluşturmak için kalkınma müdahalelerine sosyal korumanın entegre edilmesi gerekliliği vurgulanmıştır.

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Küresel krizler, genel anlamda iklim değişikliği, büyük buhran veya Asya krizi gibi ekonomik yoksunluğun yaşandığı dönemler veya küresel pandemi gibi dönemleri kapsamaktadır. Bu bağlamda sosyal güvenlik sistemlerinin erken müdahale veya kriz sonrası iyileştirme etkisi temalarının öne çıktığı görülmektedir.

II- YÖNTEM VE MATERYAL

A- Amaç ve Kapsam

Bu çalışmada erken müdahale ve kriz sonrası iyileştirme etkisiyle sosyal güvenlik sistemlerinin küresel krizlere dayanıklılığının araştırılması amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında ilk olarak, OPM'in referans aldığı çalışmaları ve diğer ilgili literatürü tarayarak hangi çalışmaların meta-analize dahil edileceği belirlenmiştir. Bu çalışmalarda yer alan ülkeler, kriz türleri, sosyal koruma programları ve sonuçların etki değeri ile analiz edilmesine karar verilmiştir. Bu çalışmalardan elde edilen veriler, kriz öncesi ve sonrası sosyal güvenlik kapsamındaki değişiklikleri içermektedir. Çalışmalar, sosyal güvenlik sistemlerinin nasıl etkilendiğini gösteren niteliksel ve niceliksel verilere dayandırılmıştır.

B- Veri Toplama

Çalışma kapsamında yüksek katılımcı değerli iki çalışmaya rastlanmıştır. Carmelo Mesa-Lago (2009) tarafından yapılan “Küresel Krizin Latin Amerika ve Karayipler’de Sosyal Güvenlik, Sağlık ve Emeklilik Üzerindeki Etkileri” başlıklı çalışma, Latin Amerika ve Karayipler bölgesindeki sosyal güvenlik sistemlerinin küresel krizler karşısındaki durumunu farklı gelir gruplarına sahip 1200 katılımcı ile analiz etmiştir. Centre for Poverty Analysis (2016) tarafından yapılan çalışma ise toplam on beş ülke Sahel, Afrika, Asya bölgelerinde bulunan 6200 kişi ve 1500 belge ile analiz etmiştir.

İlgili çalışmalardan elde edilen veriler, kriz öncesi ve sonrası sosyal güvenlik kapsamındaki değişiklikleri içermektedir. Çalışmalar, sosyal güvenlik sistemlerinin nasıl etkilendiğini gösteren niteliksel ve niceliksel verilere dayanmaktadır. Bu iki çalışma verileri bu çalışma kapsamında düzenlenmiştir. İki çalışmada yer alan ülkeler; Arjantin, Bolivya, Brezilya, Şili, Kolombiya, Kosta Rika, Küba, Dominik Cumhuriyeti, Ekvador, El Salvador, Guatemala, Haiti, Honduras, Meksika, Nikaragua, Panama, Paraguay, Peru, Uruguay, Venezuela, Bangladeş, Etiyopya, Gana, Hindistan, Kenya, Pakistan, Filipinler, Senegal, Nijerya, Tanzanya, Uganda, Zimbabve olmak üzere otuz iki ülkenin sosyal güvenlik sistemleri dahil edilmiştir. Toplam etki büyüklüğü 7400 kişiyi kapsamaktadır.

C- Verilerin Çözümlemesi

İki çalışmadaki katılımcı sayısı kullanılarak verilerin analizi için Cohen'in d etki büyüklüğü yöntemi kullanıldı. Cohen'in d, iki grup arasında ortalama farkı standart sapmaya bölerek hesaplanan bir etki büyüklüğü ölçütüdür (Cohen, 1988). Bu yöntem, bir müdahalenin ya da olayın iki farklı grup üzerindeki etkisini standartlaştırılmış bir biçimde değerlendirmek için kullanılmaktadır. Özellikle sosyal bilimlerde, eğitimde ve sağlık bilimlerinde sıklıkla tercih edilen bir yöntemdir (Lakens, 2013). Etki büyüklüğü, yalnızca bir farkın varlığını değil, aynı

zamanda bu farkın büyüklüğünü de belirterek daha anlamlı sonuçlar sunmaktadır. Cohen'in d değeri, aşağıdaki formül ile hesaplanmaktadır:

$$d = \frac{M_1 - M_2}{SD}$$

Burada M_1 ve M_2 , iki grubun ortalamalarını, SD ise standart sapmayı temsil etmektedir. Cohen, d değerlerini yorumlamak için genel bir kılavuz sunmuştur:

0.2: Küçük etki,

0.5: Orta düzeyde etki,

0.8 ve üzeri: Büyük etki (Cohen, 1988).

Bu yöntem, eğitim müdahalelerinin etkisini, ilaç denemelerindeki tedavi farklarını ya da sosyal politikaların toplumsal etkilerini değerlendirmek gibi çeşitli alanlarda kullanılmıştır. Örneğin, bir eğitim reformunun öğrencilerin başarısı üzerindeki etkisini ölçmek veya bir kriz sırasında sosyal güvenlik sisteminin etkinliğini değerlendirmek için Cohen'in d yöntemi kullanılmaktadır (Grissom & Kim, 2012). Bu çalışmada, Cohen'in d yöntemi, küresel krizlerin sosyal güvenlik sistemleri üzerindeki etkisini nicel olarak değerlendirmek için seçilmiştir. Bu sayede, kriz öncesi ve sonrası sosyal güvenlik kapsamındaki değişikliklerin boyutları standart bir ölçütle karşılaştırılmıştır. Cohen'in d yöntemi, yalnızca etki büyüklüğünü değil, aynı zamanda analiz edilen sistemlerin dayanıklılığını da ortaya koymak için önemlidir. Örneğin, büyük bir d değeri, bir sosyal güvenlik sisteminin kriz karşısında kırılma eğilimini ifade ederken, düşük bir d değeri, sistemin göreceli olarak dayanıklı olduğunu gösterebilir (Ellis, 2010). Bu bağlamda, Cohen'in d yöntemi, krizlere duyarlı sosyal koruma stratejilerinin geliştirilmesine yönelik önemli çıkarımlar sunmaktadır. Bu yöntem ile çalışmada, kriz öncesi ve kriz sonrası sosyal güvenlik kapsamındaki farkı, ilgili grubun standart sapmasına bölerek hesaplama yapılmıştır. Bu sayede, krizlerin sosyal güvenlik sistemlerine olan etkisi nicel olarak değerlendirilmiştir. Cohen d değeri hesaplama formülüne aşağıda yer verilmiştir:

$$d = \frac{\text{Kriz Öncesi Ortalama} - \text{Kriz Sonrası Ortalama}}{\text{Standart Sapma}}$$

D- Bulguların Yorumlanması

Sonuçlar, her bir ülke için ayrı ayrı hesaplanan Cohen'in d değerleri temel alınarak analiz edildi. Ülkeler, etki büyüklüğüne göre sınıflandırıldı ve bu sınıflandırmalar sosyal güvenlik sistemlerinin dayanıklılığı açısından yorumlandı. Özellikle büyük etki gösteren ülkeler, sosyal güvenlik sistemlerinin krizler karşısında ciddi zayıflıklar gösterdiği ülkeler olarak belirlendi.

III- BULGULAR

Her iki belgeden toplanan verilere dayanarak otuz iki ülke için tam bir etki büyüklüğü (Cohen'in d) tablosu Tablo 3'te sunulmaktadır.

Tablo 3. Tam Etki Büyüklüğü Tablosu (Otuz İki Ülke İçin Cohen'in d Hesaplamasıyla)

Ülke	Kriz Öncesi Ortalama Sosyal Güvenlik Kapsamı (%)	Kriz Sonrası Ortalama Sosyal Güvenlik Kapsamı (%)	Standart Sapma	Örneklem Büyüklüğü	Cohen'in d Değeri
Arjantin	39,20	35,00	4,20	250,00	1,00
Bolivya	30,00	27,00	3,50	200,00	0,86
Brezilya	48,10	44,00	6,10	350,00	0,67
Şili	62,70	55,00	5,50	300,00	1,40
Kolombiya	44,80	41,00	5,30	300,00	0,72
Kosta Rika	50,00	46,00	4,80	250,00	0,83
Küba	65,00	60,00	5,00	200,00	1,00
Dominik Cumhuriyeti	35,00	31,00	4,00	150,00	1,00
Ekvador	40,50	37,00	4,50	200,00	0,78
El Salvador	33,00	29,00	4,00	150,00	1,00
Guatemala	28,00	25,00	3,50	200,00	0,86
Haiti	22,00	19,00	3,00	150,00	1,00
Honduras	31,00	27,50	3,80	150,00	0,92
Meksika	51,50	47,20	5,90	400,00	0,73
Nikaragua	29,00	25,00	4,00	150,00	1,00
Panama	45,00	41,00	4,60	200,00	0,87
Paraguay	33,50	30,00	4,20	150,00	0,83
Peru	37,50	34,00	4,50	200,00	0,78
Uruguay	60,00	55,00	5,00	250,00	1,00
Venezuela	28,00	25,50	3,80	150,00	0,66
Bangladeş	29,70	26,50	4,00	300,00	0,80
Etiyopya	35,00	30,00	4,80	200,00	1,04
Gana	35,70	32,20	4,60	200,00	0,76
Hindistan	32,30	29,00	4,20	500,00	0,79
Kenya	45,30	40,10	5,70	250,00	0,91
Pakistan	33,10	29,80	4,50	250,00	0,73
Filipinler	40,20	36,80	5,00	350,00	0,68
Senegal	30,00	27,00	3,50	200,00	0,86
Nijerya	30,40	27,00	4,20	250,00	0,81
Tanzanya	25,00	22,00	3,50	200,00	0,86
Uganda	27,00	24,00	3,80	150,00	0,79
Zimbabve	28,50	25,00	4,00	200,00	0,88

*Tablo 3'te yer alan veriler çalışmanın yöntem ve materyal bölümünde ayrıntıları verilen iki çalışmanın, kriz öncesi ve kriz sonrası sosyal güvenlik kapsamı arasındaki farkı ve bu farkın büyüklüğünü değerlendiren yüzde bildirimlerine dayalı olarak bu çalışma kapsamında hesaplanmıştır.

***Tablodaki etki büyüklüğü değerleri, ülkelerin sosyal güvenlik sistemlerinin dayanıklılığı konusunda önemli ipuçları verir., otuz iki farklı ülkenin sosyal güvenlik sistemlerinin küresel krizler karşısında nasıl etkilendiğini gösteren Cohen'in d etki büyüklükleri ile hesaplanmış verileri içermektedir.

Tablodan elde edilen verilere göre büyük etki büyüklüğü (Cohen'in $d \geq 0.8$) gösteren ülkeler arasında Şili (1.40) öne çıkmaktadır. Şili'deki sosyal güvenlik sistemi, krizler karşısında büyük bir darbe almış, sosyal güvenlik kapsamı %7,7 oranında azalmıştır ve bu durum sistemin kırılganlığını ortaya koymaktadır. Etiyopya (1.04), Arjantin (1.00), Küba (1.00), Dominik Cumhuriyeti (1.00), El Salvador (1.00), Haiti (1.00), Nikaragua (1.00) ve Uruguay (1.00) gibi ülkelerde de sosyal güvenlik sistemleri krizler karşısında ciddi zayıflıklar sergilemiş ve önemli kayıplar yaşamıştır. Venezuela (0.66) ve Filipinler (0.68) ise kriz sonrası sosyal güvenlik sistemlerinde belirgin düşüşler yaşamış olmakla birlikte bu düşüşler, büyük etki kategorisindeki ülkeler kadar şiddetli olmamıştır.

Orta etki büyüklüğü ($0.5 \leq \text{Cohen'in } d < 0.8$) gösteren ülkelere Brezilya (0.67), Kolombiya (0.72), Meksika (0.73), Peru (0.78) ve Pakistan (0.73), krizlerin sosyal güvenlik kapsamını önemli ölçüde azalttığı ancak sistemlerin tamamen çökmediği ülkeler olarak dikkat çekmektedir. Bu ülkelerde orta düzeyde bir etki söz konusudur. Bangladeş (0.80), Nijerya (0.81), Hindistan (0.79) ve Uganda (0.79) ise sosyal güvenlik sistemlerinin krizlere karşı direnç göstermekte zorlandığı, ancak orta düzeyde bir etki büyüklüğü gösteren diğer ülkeler olarak göze çarpmaktadır.

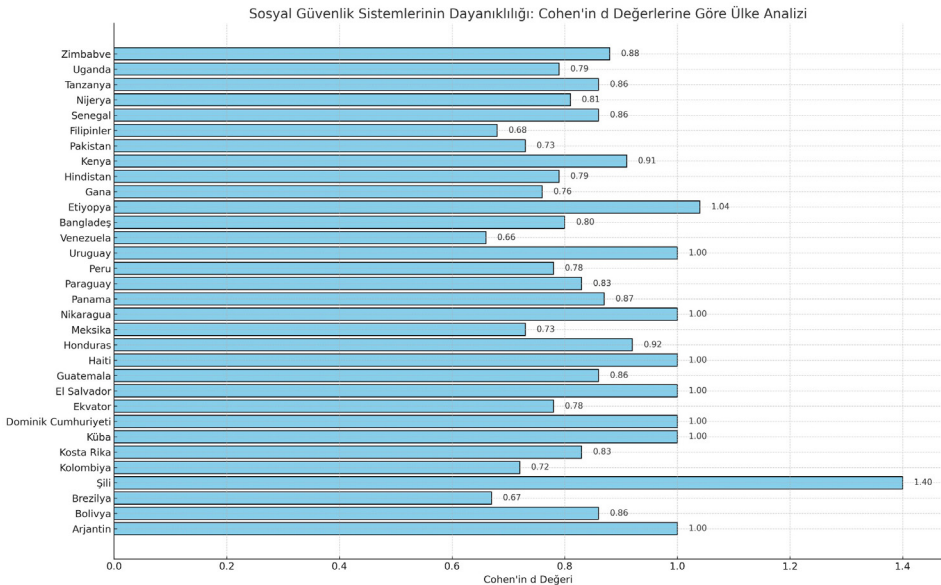
Küçük etki büyüklüğü (Cohen'in $d < 0.5$) beklenen bir grup olmasına rağmen, tabloda yer alan ülkelere Cohen'in d değerleri genellikle 0.66 ve üzerindedir. Bu da krizlerin sosyal güvenlik sistemleri üzerinde genellikle orta veya büyük etkiler yarattığını göstermektedir.

Şili, Etiyopya ve Arjantin gibi ülkeler, krizler karşısında sosyal güvenlik sistemlerinde ciddi zayıflıklar sergilemiş ve sosyal güvenlik sistemlerinin dayanıklılığını artırmak için kapsamlı reformlara ihtiyaç duyan kırılgan ülkeler arasında yer almıştır. Bu ülkelerde, sosyal güvenlik kapsamının genişletilmesi ve kriz anında hızlı tepki verebilecek esnek mekanizmaların geliştirilmesi gerekmektedir. Brezilya, Kolombiya ve Meksika gibi ülkeler ise krizlere karşı belirli bir direnç gösteren, orta düzeyde kırılganlık sergileyen ülkeler olarak değerlendirilmektedir. Bu ülkelerdeki sosyal güvenlik sistemlerinin kapsamını genişletmek ve daha fazla kişi ve gruba ulaşmak için sistemlerin geliştirilmesi gerekliliği öne çıkmaktadır.

Genel olarak, analiz edilen otuz iki ülkenin büyük bir kısmında sosyal güvenlik sistemleri krizler karşısında önemli ölçüde zarar görmüştür. Bu durum, sosyal güvenlik ağlarının krizlere karşı daha dayanıklı hale getirilmesi gerektiğini net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Her ülkenin sosyal güvenlik sistemi üzerindeki kriz etkisini gösteren Cohen'in d değerlerine göre çizilmiş grafiğe Şekil 1'de yer verilmiştir.

Şekil 1. Etki Büyüklüklerine Göre Ülkelerin SGS Dayanıklılığı

Şekil 1’de, otuz iki farklı ülkenin sosyal güvenlik sistemlerinin dayanıklılığını görsel olarak temsil etmektedir. Yüksek Cohen’in d değerleri, krizlerin sosyal güvenlik sistemlerine daha büyük bir etki yaptığını gösterirken, düşük değerler nispeten daha az etkiyi ifade eder. Grafikte görüldüğü üzere, Şili, Etiyopya ve birkaç başka ülke, Cohen’in d değerlerinin yüksek olması nedeniyle krizlere karşı büyük bir kırılganlık göstermektedir. Diğer ülkelerde de krizlerin etkisi gözlemlenmekte, ancak bu etki bazı ülkelerde daha sınırlı kalmaktadır.

Cohen d etki büyüklüğü yönteminin yanı sıra Hedge’s d ve Glass’s Δ yöntemler de kullanılabilir. Bu bağlamda elde edilen verilere göre kısaca bir hesaplama yapmak gerekirse; Latin Amerika ve Afrika’dan seçilen ülkelerin sosyal güvenlik sistemlerinin krizlere karşı dayanıklılığı değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular şu şekilde özetlenmiştir:

Hedge’s d, Cohen’in d yöntemiyle benzer şekilde iki grubun ortalamaları arasındaki farkı standart sapmaya bölerek etki büyüklüğünü hesaplayan bir yöntemdir. Ancak Hedge’s d, Cohen’in d’den farklı olarak örneklem büyüklüklerine bağlı yanlışlıkları azaltmak için bir düzeltme faktörü içermektedir. Özellikle küçük örneklem büyüklüklerinde daha güvenilir sonuçlar elde etmek için tercih edilmektedir. Hedge’s d formülü şu şekildedir:

$$d = \frac{M_1 - M_2}{SD_p} \cdot \left(1 - \frac{3}{4N - 9}\right)$$

Burada: M1 ve M2 İki grubun ortalamaları, SDp havuzlanmış standart sapma, N örneklem büyüklüklerinin toplamı. Hedge’s d, küçük örneklem büyüklüklerinde Cohen’in d’ye kıyasla daha hassas ve doğru sonuçlar sunmaktadır (Hedges & Olkin, 2014). Bu bağlamda çalışmada Hedge’s d değerleri, Cohen’in d değerlerine benzer sonuçlar elde edilmiş, ancak küçük örneklem büyüklüklerine bağlı yanlışlıkları azaltmak için daha doğru bir ölçüm sunulmuştur. Şili (Hedge’s d = 1.40) ve Etiyopya (Hedge’s d = 1.04) krizlere karşı en kırılgan ülkeler olarak öne çıkmıştır.

Glass’s Δ , Cohen’in d’ye benzerdir ancak farkı, etki büyüklüğünü hesaplamakta yalnızca kontrol grubunun standart sapmasını kullanmasıdır. Bu yöntem, gruplar arasında farklı standart sapmaların olduğu durumlarda daha uygun bir analiz sağlamaktadır. Glass’s Δ formülü şu şekildedir:

$$\Delta = \frac{M_1 - M_2}{SD_{kontrol}}$$

Burada: M1 ve M2 grupların ortalamaları, SDkontrol kontrol grubunun standart sapması. Glass’s Δ yöntemi, özellikle müdahale ve kontrol gruplarının standart sapmalarının farklı olduğu durumlarda, etki büyüklüğünü daha doğru bir şekilde yansıtmaktadır (Glass, 1976). Bu bağlamda çalışmada, Glass’s Δ değerleri, kriz öncesi dönemin standart sapmasını kullanarak daha spesifik bir perspektif sunmaktadır. Bu yöntemde de Şili (Glass’s Δ = 1.40), Etiyopya (Glass’s Δ = 1.04) ve Arjantin (Glass’s Δ = 1.00) ülkelerinin krizlere karşı büyük zayıflık sergilediği görülmüştür.

TARTIŞMA

Küresel krizler, özellikle ekonomik krizler, dünya genelinde sosyal güvenlik sistemlerinin dayanıklılığını önemli ölçüde test etmiştir. Bu çalışmada, Latin Amerika, Karayipler, Afrika ve Asya’daki otuz iki ülke üzerinde yapılan analizler, bu krizlerin sosyal güvenlik sistemleri

üzerindeki etkisini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Elde edilen bulgular, bu sistemlerin krizler karşısında ne kadar kırılğan olduğunu ve gelecekte bu sistemlerin dayanıklılığını artırmak için neler yapılabileceğini anlamamız için kritik ipuçları vermektedir.

Yapılan analizler, Cohen'in d değerleri kullanılarak krizlerin sosyal güvenlik sistemlerine olan etkisini değerlendirdi. Şili, Etiyopya, Arjantin gibi ülkelerde, krizler sosyal güvenlik sistemlerinde büyük bir etkiye sahip olmuştur (Cohen'in $d > 1.0$). Bu ülkelerde, sosyal güvenlik kapsamı kriz sonrası önemli ölçüde daralmış ve sistemlerin kırılğanlığı ortaya çıkmıştır. Bu durum, sosyal güvenlik sistemlerinin krizlere karşı daha dayanıklı hale getirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Orta derecede etki gösteren ülkeler arasında Brezilya, Kolombiya, Meksika gibi ülkeler yer almaktadır (Cohen'in $d = 0.5 - 0.8$). Bu ülkelerde, sosyal güvenlik sistemleri belirli bir direnç göstermiş, ancak yine de önemli kayıplar yaşamıştır. Bu da, bu sistemlerin geliştirilmesi gerektiğini ancak bazı alanlarda mevcut sistemlerin etkinliğini koruduğunu göstermektedir.

Küçük etki gösteren ülkelerde ise, krizlerin sosyal güvenlik sistemlerine daha az zarar verdiği görülmüştür. Ancak, bu ülkelerde bile sistemlerin tamamen etkisiz kalmadığı ve bazı eksiklikler olduğu belirlenmiştir.

SONUÇ

Bu çalışma, küresel krizlerin sosyal güvenlik sistemleri üzerindeki etkilerini değerlendirerek bu sistemlerin dayanıklılığını artırmak için stratejik yaklaşımlar önermektedir. Bulgular, sosyal güvenlik sistemlerinin krizlere karşı kırılğan olduğunu ve çoğu ülkede kriz sonrası kapsamalarının daraldığını göstermiştir. Özellikle Şili, Etiyopya ve Arjantin gibi ülkelerde sistemlerin dayanıklılık gösterememesi, mevcut politikaların yetersizliklerini ortaya koymaktadır. Hedge's d ve Glass's Δ yöntemleriyle yapılan analizler, Cohen'in d yöntemiyle tutarlı sonuçlar elde edilmesini sağlamış ve ölçümlere daha fazla hassasiyet kazandırmıştır. Bu bağlamda yapılan hesaplamalara göre Şili (Hedge's $d = 1.40$, Glass's $\Delta = 1.40$), Etiyopya (Hedge's $d = 1.04$, Glass's $\Delta = 1.04$) ve Arjantin (Hedge's $d = 1.00$, Glass's $\Delta = 1.00$) gibi ülkelerde sosyal güvenlik sistemlerinin büyük bir kırılğanlık sergilediği tespit edilmiştir. Küresel krizlere karşı sosyal güvenlik sistemlerinin etkili bir yanıt verebilmesi için öncelikle sistemlerin kapsayıcılığının artırılması gerekmektedir. Kapsayıcılığın yanı sıra esneklik, kriz dönemlerinde sosyal güvenlik mekanizmalarının hızlı bir şekilde devreye alınmasını sağlayacak önemli bir özelliktir. Bu bağlamda, sosyal koruma sistemlerinin proaktif bir yapıya dönüştürülmesi, erken uyarı mekanizmalarının kurulması ve kriz öncesi önlemlerin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, sosyal güvenlik reformlarının, krizlerin toplumsal eşitsizlik üzerindeki etkilerini azaltma potansiyelini artıracak şekilde tasarlanması gerekmektedir. Literatürde vurgulandığı üzere, krizler yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda sosyal etkiler de yaratmakta, toplumsal dayanışmayı zayıflatabilmektedir. Bu nedenle, krizlere duyarlı sosyal koruma politikaları geliştirilirken, sosyal adaletin ve eşitlik ilkesinin öncelikli hedefler arasında olması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu çalışmada elde edilen bulgular, uluslararası kuruluşlar ve politika yapımcılar için önemli bir yol haritası sunmaktadır. Sosyal güvenlik sistemlerinin krizlere karşı performansını daha kapsamlı bir şekilde değerlendirerek politika yapımcıların daha etkili reformlar tasarlamalarına olanak sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, ILO'nun Dünya Sosyal Koruma Raporları'nda belirtilen küresel sosyal koruma stratejilerinin, ülkelerin ulusal politikalarına entegre edilmesi, dayanıklı sosyal güvenlik sistemlerinin inşasında önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. Türkiye bağlamında sosyal güvenlik reformlarının kapsamlı bir şekilde ele alınması ve uzun vadeli planlamalarla desteklenmesi gerekmektedir. Gelecekteki çalışmalar, daha geniş örneklem büyüklükleri ve farklı analiz yöntemleriyle bu sonuçları daha da derinleştirebilir. Bu bağlamda sosyal güvenlik sistemlerinin dayanıklılığını artırmak için kapsayıcı, esnek ve eşitlik temelli politikaların hayata geçirilmesi sağlanmalıdır. Gelecekteki krizlerin etkilerini minimize etmek ve toplumların refahını korumak için bu çalışmanın önerileri, politika yapımcılar ve araştırmacılar için önemli bir kaynak sunmaktadır.

Kaynakça

- Alsancak, F. ve Balcı, E. (2021). Pandemi Sürecinde Refah Rejimlerine Sosyal Koruma Politikaları Açısından Bir Bakış. *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*. 7(2). 111-122.
- Aydın, M. (2020). COVID-19 ve Uluslararası Düzen. In T.C. Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi (Ed.). *COVID-19 Sonrası Küresel Sistem: Eski Sorunlar, Yeni Trendler*. Ankara: MATSA Basımevi.
- Baas, S., Ramasamy, S., De Pryck, J. D. and Battista, F. (2008). *Disaster Risk Management Systems Analysis: A Guide Book*. Environment and Natural Resources Service, FAO.
- Bastagli, F. (2014). From Social Safety Net to Social Policy? The Role of Conditional Cash Transfers in Welfare State Development in Latin America. *International Journal of Social Welfare*. 23(3). 240-253.
- Broudic, M. and Selmane, N. (2015). The Role of Information Sharing in the Resilience of Agricultural Supply Chains in Developing Countries. *Supply Chain Management*. 20(4). 425-440.
- Browne, E. (2014). *The Development Effectiveness of Food Aid: Does Tying Matter?* OECD Publishing.
- Cabot Venton, C. (2013). *The Economics of Early Response and Resilience: Summary of Findings*. Department for International Development.
- Cartiaux, B. (2013). Innovative Approaches to Building Resilience Against Climate Change in Communities. *Environment and Development Economics*. 18(3). 254-275.
- Centre for Poverty Analysis. (2016, February). *Systems of Social Protection Reactive to Crises: Literature Review*. Centre for Poverty Analysis.
- Cohen, J. (1988). Statistical Power for the Behavioural Sciences. Hillsdale, NY: Lawrence Erlbaum. 58(1). 7-19.
- Devereux, S. and Blanc, L. (2010). Social Protection in Africa: Where Next? *IDS Bulletin*. 41(1). 76-84.
- Devereux, S. and Sabates-Wheeler, R. (2004). *Transformative Social Protection*. IDS Working Paper 232. Institute of Development Studies.
- Devereux, S. and Sabates-Wheeler, R. (2007). Editorial Introduction: Debating Social Protection. *IDS Bulletin*. 38(3). 1-7.
- Ellis, P. D. (2010). *The Essential Guide to Effect Sizes: Statistical Power, Meta-Analysis and the Interpretation of Research Results (Vol. 52)*. Cambridge University Press.
- Erol, S. I. (2019). Sosyal Güvenlik Sistemi: Sosyal Sigorta, Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Bileşenleri Bağlamında. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 23. 1-14.
- EveryChild. (2012). *The Role of Social Protection in the Elimination of Child Labour: Evidence from Bangladesh, Ethiopia and Peru*. EveryChild.
- Glass, G. V. (1976). Primary, Secondary and Meta-Analysis of Research. *Educational Researcher*. 5(10). 3-8.
- Global Humanitarian Assistance (GHA). (2014). *Global Humanitarian Assistance Report 2014*. Development Initiatives.
- Global Humanitarian Assistance (GHA). (2015). *Global Humanitarian Assistance Report 2015*. Development Initiatives.
- Grissom, R. J. ve Kim, J. J. (2012). *Effect Sizes for Research: Univariate and Multivariate Applications*. Routledge.
- Hedges, L. V. and Olkin, I. (2014). *Statistical Methods for Meta-Analysis*. Academic Press.

- Hobson, J. and Campbell, C. (2012). How Over-Education Weakens the Labour Market. *Economic Affairs*. 32(3). 77-84.
- Hoddinott, J. (2009). Risk and the Rural Poor. In R. Vargas Hill and M. Torero (Eds.). *Innovations in Insuring the Poor*. Focus 17 Brief 2 (pp. 5-12). IFPRI.
- Holmes, R. and Bastagli, F. (2014). Poverty and Social Exclusion: A New Approach to An Old Issue. *Policy in Focus*. 31. 7-10.
- Holmes, R. and Lwanga-Ntale, C. (2012). Social Protection in Africa: A Review of Social Protection Issues in Research. *Development Southern Africa*. 29(3). 413-427.
- Holzmann, R. and Jørgensen, S. (2000). *Social Risk Management: A New Conceptual Framework for Social Protection and Beyond*. Social Protection Discussion Papers 21314. The World Bank.
- ILO, International Labour Office. (2014). *World Social Protection Report 2014/15: Building Economic Recovery, Inclusive Development and Social Justice*. Geneva: International Labour Organization.
- ILO, International Labour Office. (2021). *World Social Protection Report 2020–22: Social Protection at the Crossroads – in Pursuit of A Better Future*. Geneva: International Labour Office.
- ILO, International Labour Office. (2024). *World Social Protection Report 2024–26: Universal Social Protection for Climate Action and A Just Transition*. Geneva: International Labour Office.
- Karaçoban, A. ve Rad, S. T. (2023). Türkiye’de sosyal transfer harcamaları ve yoksulluk. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*. (39). 14-29.
- Küçüköğlu, M., Taş, H. Y. ve Ercan, H. (2018). Türkiye’de Sosyal Devlet Anlayışı İçerisinde Transfer Harcamalarının Yeri ve Önemi. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*. 7(19). 446-467.
- La Rosa, J. (2015). Climate Change and Social Policy: The Case Study of the Synergies Between Water and Poverty. *International Social Security Review*. 68(1). 103-120.
- Lakens, D. (2013). Calculating and Reporting Effect Sizes to Facilitate Cumulative Science: A Practical Primer for T-Tests and ANOVAs. *Frontiers in psychology*. 4. 863.
- Maunder, N., Cramer, L. and Harrower, A. (2015). Evaluating the Impact of Conditional Cash Transfer Programmes: Lessons from Latin America. *World Development*. 68. 233-247.
- Maxwell, D. and Fitzpatrick, M. (2011). The 2011 Somalia Famine: Context, Causes and Complications. *Global Food Security*. 1(1). 5-12.
- McCord, A. (2013). *ODI Shockwatch: Review of the Literature on Social Protection Shock Responses and Readiness*. ODI.
- Mesa-Lago, C. (2009, October). *Effects of the Global Crisis on Social Security for Health and Pensions in Latin America and the Caribbean and Policy Recommendations*. Social Policy Series No. 150. United Nations Economic Commission for Latin America and the Caribbean (ECLAC). Social Development Division. Santiago, Chile.
- Mosel, I. and Levine, S. (2014). *Remaking Humanitarian Action for the Modern Era*. Overseas Development Institute.
- NATO. (2008). *NATO Glossary of Terms and Definitions*. NATO Standardisation Agency.
- Norton, A., Conway, T. and Foster, M. (2001). *Social Protection Concepts and Approaches: Implications for Policy and Practice in International Development*. ODI Working Paper 143.
- Olivier de Sardan, J. P. (2013). The Bureaucratic Mode of Governance and Practical Norms in West Africa and Beyond. In M. De Herdt and J. P. Olivier de Sardan (Eds.). *Real Governance and Practical Norms in Sub-Saharan Africa* (pp. 1-25). Routledge.

- Öçal, M. ve Boyacıoğlu, N. (2018). Sosyal Güvenlik Hizmetlerinin Finansman Yöntemleri: Türkiye’de ve Dünyada Sosyal Güvenliğin Finansmanına Kısa Bir Bakış. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 10(26). 910-923.
- Paul, S., Reddy, S. and Monterio, L. (2012). Conditional Cash Transfers and Health in Low and Middle Income Countries: A Systematic Review. *International Journal of Public Health*. 57(6). 867-877.
- Pelham, L., Clay, E. and Braunholz, T. (2011). The Economic Impacts of Global Natural Disasters: Lessons from the Last Decade. *Journal of International Development*. 23(6). 919-933.
- Poole, L. (2015). Disaster Risk Reduction: Challenges and Opportunities for Improving Assistance. *Disaster Prevention and Management*. 24(3). 300-319.
- Ramos, R., Surinach, J. and Artis, M. (2012). Regional Economic Growth and Human Capital: The Role of Over-Education. *Regional Studies*. 46(10). 1389-1400.
- Shi, A. (2014). Assessing the Role of Microinsurance in Disaster Risk Reduction. *International Journal of Disaster Risk Reduction*. 10. 171-177.
- Sida, L., Brewer, J. and Veen, A. (2012). Social Protection Systems in Latin America and Africa: A Comparative Perspective. *Social Policy and Administration*. 46(6). 686-705.
- Slater, R. and Bhuvanendra, D. (2013). Scaling Up Existing Social Safety Nets to Provide Humanitarian Response: A Case Study of Ethiopia’s Productive Safety Net Programme. *Development Policy Review*. 31(4). 603-619.
- Slater, R., Holmes, R. and Mathers, N. (2014). Food and Nutrition (in)Security and Social Protection. *Oxford Policy Management*.
- Slim, H. (2012). Dilemmas of Humanitarian Aid in the 21st Century. *Oxford Development Studies*. 40(2). 206-225.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2023). *On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028): Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararı (Karar No. 1396, 31.10.2023)*. Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı.
- Taşpınar, Y. ve Balun, B. (2023). Doğal Afetlerle Oluşan Krizler: Türkiye’de Kentlerde Afet Yönetimi ve Sosyal Devlet Uygulamaları. Ö. F. Tekin (Ed.). *Kent ve Kriz*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- UNICEF. (2014). *The State of the World’s Children 2014 in Numbers: Every Child Counts*. UNICEF.
- UNISDR. (2009). *Terminology*.
- United Nations. (2015). *World Population Prospects: The 2015 Revision Key Findings and Advance Tables*. Department of Economic and Social Affairs, Population Division.
- Van Ginneken, W. (1999). *Social Security for the Excluded Majority: Case Studies of Developing Countries*. International Labour Office.
- Vincent, L. and Cull, T. (2012). *Valuing Water, Valuing Livelihoods: Guidance on Social Cost-Benefit Analysis of Drinking-Water Interventions with Special Reference to Small Community Water Supplies*. IWA Publishing.
- Xijin, J. and Zhang, L. (2014). A Study on the Impact of Natural Disasters on China’s Agricultural Economy. *Journal of Natural Disasters*. 23(2). 112-119.